

Leergang Groningen 2022-2023

TAAIE THEMA'S EN DUIVELSE DILEMMA'S

Doel en opzet van de leergang

Groningen staat voor grote uitdagingen. Dat kan Groningen doen vanuit een toekomstagenda. En met hulp van het Nationaal Programma Groningen. Echter, het handen en voeten geven aan de duurzaamheidstransitie, het vormgeven aan klimaatadaptatie, perspectief creëren in de complexe Groningse arbeidsmarkt, investeren in een leefbare en toekomstbestendige woonomgeving voor jong en oud, het vormgeven van een inclusieve samenleving, het is geen sinecure. En dit is slechts een greep uit inhoudelijke vraagstukken die aandacht vragen. Bovendien heeft de coronacrisis en de oorlog in de Oekraïne voor een nieuwe dynamiek en urgentie gezorgd.

Naast deze inhoudelijke vraagstukken zoeken we in Groningen naar wegen om het vertrouwen tussen bevolking en overheid te verbeteren, te investeren in een beter moreel kompas, in praktische oplossingen voor complexe vraagstukken. We slaan in Groningen daarom in deze vijfde editie van de leergang “Taaie Thema's & Duivelse Dilemma's” de handen opnieuw ineen. En dat is bijzonder. Groningen heeft daarmee een koploperspositie op het vlak van leeromgevingen te pakken. Een programmaraad met leden uit het publieke en private domein heeft een aansprekend en relevant programma samengesteld, gericht op de beste mensen die Groningse overheden tot hun beschikking hebben. De groep deelnemers doorloopt het programma om tot inspiratie en verdieping te komen, en te werken aan hun persoonlijke vaardigheden. De Vereniging van Groninger Gemeenten (VGG) en Berenschot ondersteunen en faciliteren het programma van deze Leergang.

De Programmaraad is er namelijk van overtuigd dat de ambities, opgaven en uitdagingen in Groningen in toenemende mate een regionaal karakter hebben, en veel vragen van de vaardigheden, competenties en karakters van de betrokken personen. Brede maatschappelijke samenwerking is daarom belangrijk. Niet alleen binnen de overheid, sectoraal of tussen gelijkgestemden, maar ook breed tussen alle betrokken actoren. Het vraagstuk bepaalt immers wie een bijdrage aan de oplossing kan bieden.

Samenwerking vraagt om het realiseren van maatschappelijke meerwaarde, natuurlijk om adequate wijze van besturen, maar ook op relationeel niveau elkaar kennen en begrijpen. Het vraagt om verdieping van vraagstukken, zonder direct een standpunt in te hoeven nemen of een beslissing te hoeven nemen.

Daarnaast vraagt het om creativiteit, innovatie en vaak om het verlaten van je eigen comfort-zone. Elkaar ontmoeten, nieuwe werelden ervaren, kennis verrijken en het samen zoeken naar oplossingsrichtingen van complexe vraagstukken.

In deze leergang gaat het erom dat we samen -geïnspireerd door top-inleiders- zoeken naar oplossingen, het ontwerpen van nieuwe structuren, en het creëren van nieuwe werkwijzen en omgangsvormen die morgen soelaas brengen. Dit doen we op een vernieuwende en creatieve wijze.

Doel: geïnspireerd en schurend zicht krijgen op nieuwe perspectieven

Bij de overheid, maar juist ook bij koepelorganisaties, ondernemers, de creatieve sector en adviesbureaus is veel relevante kennis en ervaring aanwezig. Het doel van deze leergang is deze kennis op een inspirerende en vernieuwende wijze te delen én de deelnemers te voorzien van nieuwe inzichten. Inzichten vanuit de vertrouwde bestuurlijke of de wetenschappelijke hoek. Maar óók perspectieven die minder bekend zijn zoals die van jonge ondernemers, de sport en de kunst.

Daarnaast biedt het confronteren van beelden en oplossingen vanuit verschillende perspectieven altijd inspiratie. De Leergang kiest daarom niet alleen voor sprekers uit verschillende hoeken, maar ook voor verschillende deelnemersgroepen: de vertrouwde gezichten, en het aanstormend talent.

Over de setting: verdieping in een passende omgeving

Tijdens de leergang Groningen staan ontmoeten, het ontdekken van nieuwe feiten, inzichten en methodes en het samen leren centraal. Er wordt niets besloten en er is geen bespreekagenda of stukkenstroom. Het gaat om verdieping en vrije gedachtenwisseling. Juist ook tussen politici, bestuurders en ambtenaren. De modules zijn telkens een mix van luisteren en zelf in allerlei werkvormen actief aan de slag gaan. Er wordt gestreefd naar locaties die inspirerend zijn en passen bij de thematiek van modules.

Doelgroep: gemeenten, waterschappen, provincie en samenwerkings-en/of uitvoeringsorganisaties

De doelgroep bestaat uit de volgende 'groepen', allen werkend bij gemeenten, provincie, waterschappen, veiligheidsregio's of publieke (regionale) samenwerkings- en/ of uitvoeringsorganisaties binnen de grenzen van de provincie Groningen:

- **Vertrouwde gezichten:** volksvertegenwoordigers, bestuurders en topambtenaren (directieniveau of senior beleidsambtenaren).
- **Bruisende talenten:** de beste en meest veelbelovende ambtenaren en volksvertegenwoordigers tot en met 35 jaar.

Twijfel je of je bij de doelgroep behoort? Neem dan gerust contact op met de organisatie: info@leerganggroningen.nl

Inschrijvingen: dat gaat zo!

De leergang Groningen heeft een exclusief karakter. Dat wordt al zichtbaar in de samenstelling van de Programmaraad en straks ook in de deelnemers. De Leergang is bedoeld voor gemotiveerde en getalenteerde deelnemers. We richten ons op de top van de Groningse overheidsorganisaties. Om zo het maximale effect van de ontmoeting en het gezamenlijk denken te bereiken. Vanwege dat effect is het aantal beschikbare plekken per doelgroep gemaximeerd. Bovendien wil de programmaraad borgen dat de samenstelling van de groepen in balans is. Voor de 'vertrouwde gezichten' hebben we maximaal 80 plaatsen en voor 'bruisende talenten' maximaal 40.

Gemeenten, de provincie, de waterschappen en de samenwerkings- en/ of uitvoeringsorganisaties schrijven deelnemers in voor de leergang van 6 modules.

- Een inschrijving is persoonlijk. Een deelnemer doet alle zes de modules mee. Kan hij of zij onverhoopt een keer niet dan is het mogelijk én wenselijk een vervanger te sturen. Hieraan zijn geen extra kosten verbonden.
- De leergang richt zich op deelnemers uit de gehele provincie Groningen. Dit zodat er breed kan worden gekeken naar vraagstukken en juist de diversiteit van Groningen kan worden meegenomen. Ook kan over de huidige grenzen van bestaande samenwerkingsverbanden heen worden gekeken.
- De thema's zijn zo gekozen (waarover hieronder meer) dat ze provincie-breed aansprekend en relevant zijn. Locaties bevinden zich gespreid over de hele provincie.
- De twee doelgroepen draaien vier van de zes modules los van elkaar. De derde en de laatste module is volledig gezamenlijk. De afzonderlijke modules bieden allen voldoende ruimte voor ontplooiing in de leergang.
- De 'vertrouwde gezichten' zullen voornamelijk verdiepend en kritisch naar dilemma's en vraagstukken kijken. Bij hen gaat het om 'vraagverdieping' en reflectie op hun eigen rol daarin. En natuurlijk is het bedenken van oplossingen niet verboden.
- De 'bruisende talenten' zullen zoeken naar vernieuwende doorbraken door juist 'out of the box' te denken om daarmee doorbraken te creëren. Daarbij is er veel aandacht voor het werken aan persoonlijke vaardigheden, alsook het samen leren daarin.
- De gezamenlijke modules draaien om reflectie op en confrontatie met ideeën en perspectieven die uit de voorgaande modules in de verschillende groepen zijn opgekomen.
- De modules vinden voor vertrouwde gezichten plaats op donderdagavond van 17:30 - 22:00 uur incl. diner. Voor bruisend talent vinden de modules op vrijdagochtend plaats van 09:00-13:30 uur, incl. lunch. De gezamenlijke modules vinden op donderdagavond van 17:00 - 22:00 uur plaats.

Planning

BIJEENKOMST 1

Donderdagavond 29 september 2022
van 17:30 tot 22:00 uur
Vertrouwde gezichten

Vrijdagochtend 30 september 2022
van 09:30 tot 13:30 uur
Bruisend talent

BIJEENKOMST 2

Donderdagavond 3 november 2022
van 17:30 tot 22:00 uur
Vertrouwde gezichten

Vrijdagochtend 4 november 2022
van 09:30 tot 13:30 uur
Bruisend talent

BIJEENKOMST 3

Donderdagavond 8 december 2022 van 17:30 tot 22:00 uur
Vertrouwde gezichten + Bruisend Talent

BIJEENKOMST 4

Donderdagavond 26 januari 2023
van 17:30 tot 22:00 uur
Vertrouwde gezichten

Vrijdagochtend 27 januari 2023
van 09:30 tot 13:30 uur
Bruisend talent

BIJEENKOMST 5

Donderdagavond 9 maart 2023
van 17:30 tot 22:00 uur
Vertrouwde gezichten

Vrijdagochtend 10 maart 2023
van 09:30 tot 13:30 uur
Bruisend talent

BIJEENKOMST 6

Donderdagavond 13 april 2023 van 17:30 tot 22:00 uur
Vertrouwde gezichten + Bruisend talent

Kosten

De organisatie van de leergang 'kost' vanzelfsprekend geld. We vragen van iedere deelnemer een bijdrage in de kosten. Deelname kost per deelnemer € 1.295,-, exclusief btw voor de gehele leergang, inclusief alle catering en voorzieningen tijdens de 6 modules. Deelname is alleen mogelijk aan de leergang als geheel. Bij afwezigheid kan een collega de vaste deelnemer vervangen.

Vragen?

Enthousiast en wil je je graag inschrijven? Of heb je toch nog een vraag?

Neem in beide gevallen contact op met de organisatie via info@leerganggroningen.nl

Een programma met aandacht voor verdieping, samen leren en confrontatie tussen vertrouwde gezichten en bruisend talent

Het programma bestaat uit vier inhoudelijke sessies voor de twee gescheiden deelnemersgroepen. De deelnemersgroepen behandelen dus modules 1, 2, 4 en 5 los van elkaar met een eigen invalshoek. In de derde en zesde module komen de groepen samen en wordt de confrontatie en verbinding tussen de groepen gezocht.

Module 1: De Nederlandse overheid: zijn we moreel losgeslagen?

Locatie:

**Dorpsherberg Lanting
(Meedhuizen)**

Sprekers:

- Daan Rovers (Denker des Vaderlands)
- Chris van Dam (oud kamerlid en politicus)
- Mark de Jager (in 2019 Theoloog des Vaderlands)

Moraal en ethiek zijn de afgelopen jaren, mede door diverse schandalen en incidenten, steeds scherper op de agenda komen te staan in de publieke sector. Denk hierbij aan de toeslagenaffaire bij de Belastingdienst, het achterhouden van informatie ten opzichte van de Tweede Kamer, de bonnetjesaffaires en discussies over beïnvloeding van inspecteurs bij de inspectie Justitie & Veiligheid. Deze voorbeelden doen opgeteld de vraag rijzen of wij nog in staat zijn te komen tot een goede morele oordeelsvorming.

Ook in de lokale en regionale politiek zien we dat moraal, ethiek en integriteit in toenemende mate op de agenda komen. Voorbeelden hiervan zijn de verplichte integriteitsscan voor nieuwe wethouders, vermenging van de onderwereld met de bovenwereld en de schier onmogelijke bezuinigingskeuzes voor gemeenteraden. Zelfstandig kunnen nadenken in plaats van meegaan in het bestaande systeem lijkt in al deze situaties van wezenlijk belang.

Tijdens deze eerste bijeenkomst willen we, aan de hand van concrete, lokale casuïstiek, graag met elkaar in gesprek over de vraag hoe we onze morele oordeelsvorming kunnen versterken. Wat is er nu nodig op dit thema? En waar is jouw morele kompas op gebaseerd in je dagelijkse werk?

Module 2: Leiderschap in crisistijd: autoritair of verbindend?

Locatie:

N.T.B.

Sprekers:

- Tom Middendorp (Oud-commandant der Strijdkrachten)
- Jos Rietveld (Voormalig directeur GGD Groningen)
- Wilma Mansveld (Veiligheidsregio)

De coronacrisis heeft het belang van leiderschap en vertrouwen aangetoond. Wie neemt het voortouw in onzekere situaties, en hakt de uiteindelijke knopen door? Dat leiderschap staat of valt met vertrouwen in de overheid. In crises is doorgaans te merken dat vertrouwen op korte termijn toeneemt, maar op langere termijn juist afneemt. We zien dat ook gebeuren in de coronacrisis. Hoe ga je om met groepen die zich niet kunnen vinden in het gevoerde beleid? Hoe zorg je ervoor dat die zich niet van de overheid afkeren? Wat voor leiderschap is daarbij nodig?

In deze tweede bijeenkomst van de leergang reflecteren we op onze eigen leiderschapskwaliteiten, en wat we daarmee doen als we onder druk of in onzekere omstandigheden keuzes moeten maken. Maar ook: welke donkere kanten schuilen in onszelf, en hoe belemmeren die ons de juiste keuzes te maken?

Module 3: Eerste confrontatiesessie

Locatie:

N.T.B.

Sprekers:

N.T.B.

In deze sessie vindt een 'confrontatie' plaats tussen de twee doelgroepen van de leergang. Het doel is elkaar te inspireren en een spiegel voor te houden door de belangrijkste opbrengten uit de twee vorige modules te delen en te bespreken. Wat is daaruit gekomen? Denken we voldoende 'out of the box'? En hoe breng je de verschillende belevingswerelden bij elkaar? Uiteraard worden we ook hier begeleid door inspirerende sprekers.

Module 4: Een goede balans in bestuurlijk-ambtelijk samenwerken

Nederland werkt op basis van een lekenbestuur. Een bestuur dat tegelijkertijd verantwoordelijk is voor het creëren van een toekomstperspectief en de daaraan verbonden ambities.

Locatie:

Het Rietland (Zuidwolde)

Sprekers:

- O.a. Christien Bronda (gemeentesecretaris Groningen)
- Hans Schrikkema (provinciesecretaris Groningen)

De samenwerking tussen de ambtenaar en de bestuurder luistert daarmee heel nauw. Bij de ambtenaar ligt de kennis en uitvoeringskracht. En ook de samenwerking tussen overheden als zodanig. Hoe werken bestuur en organisatie effectief samen? Hoe zijn wij -als samenwerkende overheden- voor de gemeenschap één overheid? Waar zien we spanningen en wat is daaraan te doen? Tijdens deze module van de leergang verkennen we de mogelijkheden om op een effectieve manier samen te werken. We gaan in gesprek met mensen die ruime ervaring hebben met publiek-private samenwerking in complexe omgevingen, en gaan zelf aan de slag om te ervaren hoe je wel en juist niet effectief samenwerkt.

Module 5: Innovatie: de overheid als vertrager, aanjager of realisator

Locatie:

Innovierend bedrijf in provincie Groningen

Sprekers:

- O.a. Cas König
(CEO Groningen Seaports)

De overheid speelt vaak een belangrijke rol bij innovaties, bijvoorbeeld als het gaat om financiering van onderzoek, het ondersteunen van startups en het bijeenbrengen van de benodigde partijen. Tegelijkertijd heeft de overheid ook het imago een blok aan het been te kunnen zijn: traag, bureaucratisch en star. Er is al met al discussie over in hoeverre de overheid zich moet bemoeien met het zelf 'creëren' van innovatie of dat zij alleen de weg hiervoor vrij moet maken.

Juist in het licht van de transitie rond duurzame energie, circulariteit en digitalisering is het van belang dat overheden niet te veel twijfelen over de rol die zij spelen rond innovaties. Tijdens deze bijeenkomst willen we ons laten inspireren door een aantal voorbeelden van innovaties waar ook de overheid een rol heeft kunnen spelen in de totstandkoming, maar dan wel vooral vanuit het perspectief van het bedrijfsleven.

Centrale vragen tijdens deze bijeenkomst zijn: wat heeft het bedrijfsleven van ons nodig, hoe kan de overheid beter inspelen op de wensen van niet-overheidsorganisaties die belangrijk zijn voor innovatie? En hoe kun jij daar vanuit jouw rol aan bijdragen?

Module 6: Tweede confrontatiesessie

Locatie:

FORUM (Groningen)

Sprekers:

- O.a. Eva Wolf
(Tilburg University)
- Johan Remkes
(bestuurder en politicus)

Ook aan het einde van de leergang vindt weer een confrontatiesessie plaats. Daarbij komen evenals in de derde bijeenkomst de twee doelgroepen samen, om van elkaar te leren. We sluiten de leergang gezamenlijk af door de geleerde lessen te bundelen en goede voornemens uit te spreken die we meenemen naar de praktijk van alledag.

De programmaraad

De leergang Groningen is een product dat onder verantwoordelijkheid staat van een Programmaraad die waakt voor kwaliteit, inhoud en aansluiting.

- Cora-Yfke Sikkema, Burgemeester gemeente Oldambt (voorzitter).
- Jojo Bottema, Directeur gemeente het Hogeland.
- Mieke Bouwman, Griffier Gemeente Midden-Groningen.
- Christien Bronda, Gemeentesecretaris gemeente Groningen.
- Harm Post, Ondernemer.
- Kristel Rutgers, Wethouder gemeente Het Hogeland/ Lid DB VGG.
- Hans Schrikkema, Provinciesecretaris provincie Groningen.
- Josine Spier, Griffier Gemeente Groningen.
- Ton Sprenger, secretaris VGG.

Leergang Groningen 2022-2023

TAAIE THEMA'S EN DUIVELSE DILEMMA'S